

RÓZSAMÉZ

(Regényrészlet)

Tavasszal megjelentek a földmérők és felparcellázták a réteket a folyó bal partján a Kálvária utcától a deveceeri szőlőskertig, és a nagy, sima legelőt a szegedi úti szélmalom körül. Utána megkezdődött a házhelyek kiosztása. A telekigénylők a Községházára járultak, sorban álltak a hívős folyosón, egyenként és levett kalappal beléptek egy irodába, bementék a nevüket, listára vették őket, két papírirven aláírtak, aztán mindenki megkapta a telekszámát egy kis fémlapon és mindenki kapott egy lepecsételt bizonylatot. A szegedi úti legelőn jobbra szerbeknek, a Koplalón pedig magyaroknak osztottak ki házhelyeket. A magyarokat egy nyájas, ősz hajú öregember jegyezte be a telekkönyvbe, mindenkinek megmutatta három aranyfogát, és majdnem mindenkinek elmondta, hogy hálásak lehetnek dr. Janko Sijačić radikális országyűlési képviselőnek, mert elsősorban neki köszönhetik az ingyen házhelyeket, főképpen ő verte az asztalt, hogy a Koplalót osszák fel a hajléktalan szegényeknek. És a hajléktalan telekigénylők már akkor elhatározták, hogy a felépülő új falurészt Jankófalvának fogják elnevezni.

A földmérők a Koplalón, a kis folyóval párhuzamosan, három, egyenes utcát karóztak ki. Gallai István az elsők között állt sorba a Községházán, az első utcában, a napos oldalon, a saroktól a második házhelyet kapta.

A földmérők elvonultak, a Koplalón hagyták a földbe vert, szálkás jelzőkarókat, és a nyomukban csakhamar megjelentek a házépítők. Gallai Istvánék az elsők között kezdték építeni a házukat. Ifjabb Johann Schanktól selejtes téglát és frissen égetett cserepet vásároltak hitelben, másfél éves törlesztésre, Johann még két targoncát is kölcsönadott nekik, és Gallai István és Rézi a targoncákon a szálkás karók közé hordták a téglákat és cserepeket, azután hozzáfogtak az alapásához.

Az alapok ásásánál segített nekik Péter, a kisebbik Krebbs fiú és Gallai István két bátyja, Pál és Antal. Mélyre le kellett ásniuk, mert valamikor nagyon régen a Koplalónak még ezen a részén is téglaegető kemencék álltak, a helyüket később szívós, zöld fű nőtte be, de a második ásónyom helyenként már feketére égett földet és kormot talált, és csak lent mélyen, egy méteren túl kezdődött az egészséges föld. A régi téglaegető kemencék véletlenül felbukkanó nyomaihoz igazodva lépcsőzetes alapot ástak és megtöltötték a hitelben vásárolt selejtes téglákkal.

Ezután két napig földet hordtak a falveréshez. Gallai Antal, aki cseléd volt a Váry-birtokon, két napra szerzett ingyen szekeret, lovakat, és megállás nélkül hordták a földet a devecseri dombok oldalából. Következett a falverés. Ebben a két halász, Bata János és Barzam Gábor is segített nekik, akik nem igényeltek ingyenes telket, valahonnan összekapartak annyi pénzt, hogy jobb házhelyet vásárolhattak maguknak a szőlőskertek mellett. A falveréshez falmestert is kellett fogadniuk. Az öreg Gellért András jött el deszkáival, tömőivel és bunkóival, élükre helyezte a deszkákat, beállt közéjük a tömővel, ketten lapáttal szórták a lába elé a földet, a többiek pedig bunkóztak Gellért András mögött. Gellért András a Klapka-indulót fűtyülte, és megkövetelte, hogy az induló ütemére döngöljék a földet. Nőttek a falak, Gellért András rendületlenül fűtyülte a Klapka-indulót, már megfájdult a fejük az indulótól, a tenyerük kisebesedett, különösen Péter szenvedett sokat, ő már akkor nyomdászsegéd volt, elszokott az efféle munkától, de gürcölt a többiekkel, serényen lapátolta és bunkózta a földet. Az öreg Gellért András rövid pihenőket engedélyezett csupán, azután fújta tovább a Klapka-indulót, sürgette őket, egy hét alatt végezni akart Gallai István házával, de bármennyire igyekeztek is, a falak csak kilenc nap múlva készültek el. A falmester akkor dohogva továbbment deszkáival, tömőivel és bunkóival, a két halász, Bata János és Barzam Gábor kiment a devecseri dombokhoz, vályogot gyúrtak és kupacokban téglát égettek házuk alapjaihoz, mert ők még selejtes téglát sem akartak vásárolni a Schankoktól, Gallai Antal visszament a Váry-birtokra, Gallai Pál elment trágyát hordani a tuki földekre, Péter pedig megkapta katonai behívóját. Gallai István és Rézi egyedül maradtak a csupaszfalaknál, egyengették a földet a falak között, ásóval háromszögletű réseket vágtak az ajtók és ablakok helyén, és ifjabb Johann Schanktól vásároltak hitelre két targonca másodosztályú téglát a gang kirakásához.

Egy szép tavaszi estén verklizenére táncoltak a vízimalomban: Pétert búcsúztatták, aki másnap reggel bevonult katonának.

Aztán Rézi visszült varrógépe mellé a Hetes Laktanyában, Gallai István meg elment falat verni Bata Jánoshoz és Barzam Gáborhoz. Itt is Gellért András volt a falmester, itt is dühösen fűtyülte a Klapka-indulót.

Május végén felkerült a tető Gallai István házára. A tetőszerkezetet: a gerendákat, a horogfákat, a léceket, a deszkákat Stefi szerezte be egy lebontott tanyáról. Stefinek kiskocsmája volt a Tukban, mindenféle napszámos és cselédember megfordult benne, Stefi tőlük halott a lebontott tanyáról, ahonnan aztán olcsón elhozatta a faanyagot; nemcsak a tetőszerkezetet, hanem az ajtókat, az ablakszárnyakat és feldarabolva egy kátrányos léckerítést is. Gallai Istvánék mindent kifizettek Stefinek, és nem maradt egy vasuk sem. Rézi rövid időre ismét a varrógépéhez ült és ingeket, alsóneműket varrt a tuki parasztoznak.

Júniusban a gyerekeket Batáékra bízták és ők aratni mentek a Járásra, Đorđe Belić birtokára. Aratás után egy hétre hazajöttek, Rézi kimosta ruháikat, megfürdette a gyerekeket és megint csak ingeket, alsóneműket varrt. Gallai István addig az épülő ház falaiban a háromszögletű réseket ablak — és ajtónyílásokká tágitotta és Rézi varró-

pénzből kifizette a kőművest, aki beállította az ajtó- és ablakramákat. Egy hét múlva visszamentek a Járásra csépelni. A Beliő-tanyán pöfögő gőzgép hajtotta a cséplőgépet, Gallai István a búzakévéket szurkálta a villára, Rézi pedig a polyvát hordta a cséplőgép alól. Egy szekér búzát, egy vendégoldalal szekér szalmát és egy szekér pelyvát hoztak haza. A búzát mindjárt a Szív melletti vízimalomba vitték, a szalmát kazalba rakták az épülő ház még bekerítetlen udvarában, a pelyvát a kazal tövébe öntötték.

Folytatták a házépítést. Széles gödröt ástak, sarat kevertek benne, szalmát nyomkodtak a sárban, a sáros szalmát rövid, egy méter tíz centi hosszú lécekre csavarták, a bebugyolált léceket sorjában a gerendákra hordták: megcsinálták a padlásfödémét, és pelyvás sárral letapasztották a padlást. Aztán a sáros szalmából hosszú, vastag hurkákat fontak és a szobában csúcsos banyakemencét csináltak. Az egymásra rakott szalmahurkákat kívül-belül vastagon betapasztották pelyvás sárral.

Nyár közepén jártak, ismét pénzre lett volna szükségük, Gallai István jelentkezett a Váry-birtokon napszámba. Rézi egyedül maradt a sár- és porszagú házzal, melynek falai már megszáradtak, leülepedtek, néhol megrepedeztek. Rézi egyedül keverte a pelyvás sarat, egy rozsdás, rossz vödörben hordta be a házba és vakolta a mennyezetet, a szoba és a konyha falait, türelmesen simítgatta a pelyvás sarat egy vakolókanállal, simítófája azonban nem volt, talán nem is tudta volna használni, úgyhogy a falakat, de főleg a mennyezetet nem sikerült mindenütt egyenletesre simítania. Rézi a kissé dudoros falakkal is elégedett volt, a külső tapasztáshoz azonban nyár végén már kőművest hívtak és a kéményt is felrakatták vele.

Szép, őszi napok jöttek, megszáritották a friss vakolást, Rézi szeptemberben bemeszelte a falakat, Gallai István napszámjából pedig kispórolták az ablaküvegeket. A földeken közben beérett a kukorica, akkor elmentek kukoricát törni. Három hétig törték a kukoricát, és három szekér csöves kukoricát és egy vendégoldalal szekér kukoricaszarat hoztak haza. A kukoricaszarat kúpba rakták az udvaron, a csöves kukoricát pedig eladták és kifizették tartozásuk egy részét ifjabb Johann Schanknak.

Októberben Rézi még kétszer bemeszelte kívül is, belül is a falakat. Novemberben szalmával befűtötték a kemencébe. Pelyvás sár szagával telt meg a ház, de Rézi befűtött másnap is, és még hat nap egymás után, a fojtó sárköz lassanként elpárolgott, és akkor a Hetes Laktanyából átköltöztek a házukba. Velük jöttek a Hetes Laktanya lakói, segítettek hurcolkodni, és estére is ottmaradtak. Rézi két kéve kukoricaszarat tömött a kemencébe, Gallai István fonott korsóban pálinkát hozott Mindzsa mama boltjából, és egy köteg színes papírszalagot. A mennyezetre szögeket vertek, felaggatták a papírszalagot, és Gallai István akkor maga elé tette a citeráját.

A ház nem volt nagy, de a szoba mégis tágasabb volt, mint a Hetes Laktanya lakásaiban, valamennyien kényelmesen elfértek és reggelizni együtt maradtak.

Azon a télen ők voltak az egyetlen lakók az új utcában. Körülötük tető alatt állt már a többi vert falú ház is, gazdáik azonban még nem merték a hideg telet az új házakban tölteni. Gallaiék szomszédjai csak tavasszal költöztek be új házaikba, egyik oldalról Majoros Vincéék a Hetes Laktanyából, másik oldalról a sarokházba egy fiatal házaspár, Faragó Károlyék, a Faragóékkal szemközti sarokházba Szenci kocsmárosék, Gallaiékkal szemben a túloldalon pedig Katona Andrásék.

Gallai Istvánék akkor már kátrányos léckerítést húztak házuk köré, és Rézi rózsafákat ültetett a kertbe.

*

Szenci Bálinton, a kocsmároson kívül, aki házépítéskor nemcsak az alapokba rakott téglát, hanem a homlokfalat is téglából emelte fel, Jankófalva lakói nagyon szegény emberek voltak: bocskorokban vagy gumicsizmákban dagasztották a sarat az új utcákban, félig kész, kívülről sokszor még vakolatlan házakban éltek, kopottak és soványak voltak, minden pénzüket ráköltötték a vert falú házakra, adósságaik voltak a Schank-téglagyárnál, és csak kevésnek közöttük volt állandó munkája. A férfiak, ha alkalmuk adódott, napszámba jártak a birtokokra, trágyát hordtak, herét kaszáltak, vagy kukoricát morzsoltak, piaci napokon a vásárokon segítettek az árurakodásban, ha pedig sehol sem kaptak munkát, rosszkedvűen lementek a folyóhoz, belábtak a nádasba és szalmatépő horoggal halakat szigonyoztak. Az asszonyok felásták a még bekerítetlen kerteket, hagymát és krumplit ültettek, az udvarban tyúkokat neveltek, a tojásokat piacra hordták és eladták a kofáknak.

A jankófalviak mindenféle munkát elvállaltak, mindennel megpróbálkoztak, amivel pénzt lehetett keresni. Faragó Károlyék selyemhernyót tenyésztettek.

Faragóék fiatal házaspár voltak, a legfiatalabb házaspár Jankófalván, ahol majdnem mindenkit magáztak. Az ingyenes telekosztáskor keltek egybe, elsőnek igényeltek házhelyet, és egy év alatt felépítették házukat a folyó melletti utca sarkán. Ők is eladósodtak, ők is pénzt akartak keresni, selyemhernyó-tenyésztésre vállalkoztak Kudlik Rezsőnek, a Nagy utcai boltosnak a megbízásából. Szobájukba hosszú faládákat raktak, a ládában zöld eperfaleveleken kis, csúnya kukacok mászkáltak, melyek majd hosszú, puha testű hernyókká növekednek, aztán selyemszálakból szőtt gubóikba húzódnak. A gubókért sok pénzt ígért Kudlik Rezső. Faragóéknak azonban addig is pénzre volt szükségük, Faragó Károly eljárt napszámba dolgozni, a piacon segített ki- és berakodni, ott megismerkedett Martinec Gergellyel, a kanccsal disznókupeccel, aki maga mellé vette hajcsárnak.

Faragó Károly huszonkét éves szorgalmas fiú volt, nagyon örült, hogy állandó munkához jutott, utazgatott Martinec Gergellyel, terelte a disznókat, malacokat a környező piacokra, a selyemhernyókat a feleségére bízta.

Faragó Anna, akit mindenki Anicának becézett, sok beszédű, könnyen nevető fiatalasszony volt, rövid szárú gumicsizmában járt a sáros utcán, egy zsákkal a hóna alatt naponta kiment a becsei útra,

az utat szegélyező öreg eperfákhoz, ott lerúgta lábáról a gumicsizmákat, felkapaszkodott valamelyik eperfára, teleszedte a zsákokat levéllel és vitte haza a faládákban percegő apró kukacoknak. Kezdetben elég volt naponta egyszer kijárni az eperfákhoz, de a kukacok egyre növekedtek, egyre falánkabb hernyókká váltak, egyre több zsák eperfalevelet fogyasztottak. Anica már nehezen győzte egyedül teleetetni őket, Faragó Károly viszont nem akarta otthagyni állandó munkáját, akkor kezdődtek a válságos idők, a parasztok érezték meg először a változásokat, riadtan meghúzódtak tanyáikon, alkalmi napszámosokat ritkábban fogadtak fel, mint azelőtt, és Faragó Károly boldog volt, hogy ilyen körülmények között rendszeresen kapja a fizetését, szükségük volt a pénzre, a selyemhernyók pedig csak később fizettek volna. Megbeszélték Anicával, hogy bevonnak valakit a szomszédok közül a selyemhernyó-tenyésztésbe.

Anica átment Gallai Istvánékhöz, elmondta nekik, hogy nem bírja már egyedül ellátni eperfalevéllel a selyemhernyókat, napról napra többet esznek, segítségre van szüksége, és ha Gallai István, vagy Rézi hajlandó lenne vele együtt hordani az eperfaleveleket, megosztoznának a selyemgubókért járó pénzen. Bizonygatta, hogy nagyon kifizetődő a selyemhernyó-tenyésztés, sok pénzt fognak kapni a selyemgubókért.

Rézi kételkedve ráncolta a homlokát, nem bízott túlságosan a selyemhernyó-tenyésztésben.

— Én nem hagyom itt a varrógépemet a világ összes hernyójáért sem — mondta. — Menj át inkább Majorosékhoz. Ők biztosan betársulnának, az asszony és a legidősebb fiú segíthetnek eperfalevelet szedni.

Gallai Istvánnak azonban tetszett az ötlet, tetszett neki Anica lelkesedése.

— Megpróbálhatnánk — mondta. — Még sohasem tenyésztettünk selyemhernyókat. Biztosan érdekesebb, mint az aratás és a kukoricatörés. Vagy mint az ingvarrás.

— Nem hagyom itt a varrógépemet a selyemhernyók miatt — mondta Rézi.

— Majd én segítek Anicának — mondta Gallai István. — Megszórjuk a selyemhernyókat eperfalevéllel, ez sokkal könnyebb, mint az aratás.

— Te vagy a legjobb kaszás — mondta Rézi.

— Én vagyok a legjobb kaszás. De az eperfákra is én mászom leggyorsabban. Úgy mászom, mint a macska.

Anica közéjük nevetett és lelkesen azt mondta:

— Sok pénzt kapunk a selyemgubókért. Megszórjuk eperfalevéllel azokat a dögöket, aztán megkapjuk a pénzt a selyemgubókért. Őszre földig érő selyemruhát veszek magamnak.

— Őszre megyünk kukoricát törni — mondta Rézi.

— Az idén még elmegyünk aratni és törni — nyugtatta meg Gallai István. — De lehet, hogy jövőre már csak az eperfákra kell másznom.

— Tényleg selyemhernyót akarsz tenyészteni? — kérdezte Rézi.

— Földig érő selyemruhát veszek neked. Olyan hosszú selyemruhát, hogy csak a cipőd sarka látszik ki belőle.

— Nagyszerű — helyeselt lelkesen Anica. — Vegyen Rézinek egy hosszú, világoskék selyemruhát.

— Világoszöldet veszek — mondta Gallai István. — Földig érő, világoszöld selyemruhát veszek a feleségemnek. Mindenki őt fogja nézni, ha végigmegy ezen a mi csupasz utcánkon.

— Megvagyok selyemruha nélkül is.

— Azt akarom, hogy selyemruhád legyen — mondta Gallai István. — Földig érő, világoszöld selyemruhád.

— Hát jó — mondta kelletlenül Rézi. — Menj el apámhoz a malomba és kérj tőle néhány csalánzsákot. Azok sokkal nagyobbak, mint a közönséges zsákok, több levelet rakhatsz bele, nem kell annyit gyalogolnotok.

Gallai István elment a vízimalomba, hozott csalánzsákokat, és másnap kimentek Anicával a becsei útra eperfalevelet szedni. Ekkor már meleg napok jártak, Jankófalva utcáin keményre száradt a sár, Anica fatalpú papucsban kopogott végig az utcákon, az eperfák alatt lerúgta a papucsait, és ügyesen felkapaszkodott a fa lombjai közé. Gallai István is felmászott utána, tépték az ágakról a szív alakú, fényes leveleket és gyömszölték a hatalmas csalánzsákokba. Anica jókedvű volt, mint mindig, levélszedés közben is állandóan beszélt.

— Magáról furcsa dolgokat mesélnek az emberek — mondta Gallai Istvánnak. — Azt mesélik, hogy fiatalkorában folyton a Kálvárián ült és a megfeszített Krisztusnak citerázott. A tuki dombon éjszaka is hallani lehetett, ahogyan a megfeszített Krisztusnak citerázott. Az emberek félték magától és keresztet vetettek, ha éjjelenként citeraszót hallottak a Kálváriáról. Igaz, hogy a Krisztusnak citerázott?

— Igaz — hagyta rá Gallai István.

— Miért citerázott a Krisztusnak?

— Nem csak a Krisztusnak citeráztam — mondta Gallai István.

— A két latornak is citeráztam. Az emberek magukra hagyták a Krisztust meg a latrokat ott a keresztre feszítve. Felmentem hát hozzájuk én, és citeráztam nekik. Biztosan hálásak voltak nekem, hogy éjjel-nappal ott ülök a lábaiknál és citerázok. Azt hitték, hogy rengeteg ember van körülöttük, mint húsvétkor, amikor ellepték a hívek a Kálváriát. De a hívek húsvét után egész évre eltűntek, csak én maradtam a Kálvárián, és citeráztam a keresztre feszített Krisztusnak és a latroknak, ők meg azt hitték, hogy mindig húsvét van és feltámadás.

— Most is folyton citerázik — mondta Anica. — Hallom esténként, amikor citerázik és énekelnek Rézivel.

— Vendégeink is szoktak lenni.

— Tudom. Hallom azt is, amikor sokan énekelnek. Katona András is kiáll néha esténként az utca túloldalán a házuk elé, és hallom, amikor bekiabál a feleségének a házba, hogy: „Most még halkán szól.”

Később meg bekiabálja, hogy: „Most már hangosan szól.” Mert ahogy telik az idő, maga egyre hangosabban veri a citerát és egyre hangosabban énekelnek. Katona András néha órákig ácsorog az utcán, szereti hallgatni magukat.

— Be is jöhetne hozzánk.

— Vannak, akik még mindig félnek magától — nevetett Anica. Elveszett a terebélyes eperfa lombjában, Gallai István nem látta, csak a hangját hallotta.

— Félnék tőlem?

— Vannak, akik még félnek, mert maga nem olyan, mint ők. Folyton citerázik és énekel és rózsamézet ígér a gyerekeknek. Egyszer valaki azt mondta, hogy maga éhen halna, ha Rézi nem dolgozna folyton a varrógépével. Mikor tanult meg Rézi varrni?

— A háború alatt. Abrakos tarisznyákat varrt a lovasságnak. Abban az időben rengeteg abrakos tirisznyára volt szükség. Ez az én szerencsém, mert lehet, hogy tényleg éhen halnék, ha a feleségem nem keresne pénzt a varrógépével.

— Nem halna éhen, legfeljebb éhezne — nevetett Anica. — Azért beszélnek így az emberek, mert félnek magától. Nem olyan, mint ők, és félnek, hogy maga majd elszereti a feleségüket és megrontja a gyerekeiket.

— Nem hiszem, hogy félnek tőlem — mondta Gallai István.

— Vannak, akik félnek — mondta Anica. — Maga rózsamézet ígér a gyerekeknek, azt meséli nekik, hogyha rózsamézet esznek, meg erősödnek, sohasem fognak elfáradni, télen nem fognak fájni...

— És mindig fiatalok maradnak — mondta Gallai István.

— A gyerekek elhiszik, amit maga mesél nekik, várják, várják a rózsamézet, holott nincs is rózsaméz.

— Van — mondta Gallai István. — Egyszer majd hozok rózsamézet a gyerekeknek.

— Amitől mindig fiatalok maradnak — évődött Anica a lombokba rejtőzve.

— Amitől mindig fiatalok maradnak — mondta komolyan Gallai István.

— Én is szeretnék sokáig fiatal maradni — mondta Anica. — Sokáig szeretnék élni. De én tudom, hogy nincs rózsaméz.

— Van — mondta Gallai István.

— Nekem is ad majd belőle?

— Adok — mondta Gallai István. — De előbb a gyerekeknek kell adnom, ők már régóta várják.

A megtömött csalánzsákokat a földre dobták, utána ők is leereszkedtek a fáról. Anica akkor megkérdezte:

— Miért hívják magát Rojtos Gallainak?

— Valamikor aranyrojtok díszítették a ruháimat — mondta Gallai István, — Rengeteg aranyrojt.

— Most hol vannak?

— Elrejtettem őket. Egyszer majd ismét előveszem és felveszem őket.

Anica lehajtotta a fejét, fatalpú papucsát nézte és nevetett.

— Majd ha rózsamézet hoz.

— Emeld magasra a fejed, hogyha nevensz — mondta Gallai István.

— Miért?

— Akkor szebb vagy — mondta Gallai István. Megfogta Anica állát és felemelte. — Mindig emeld magasra a fejed, hogyha nevensz. Mindig így tartsd a fejed, hadd lássák az emberek, hogy tudod, hogy szép vagy.

— Szép vagyok? — nevetett zavartan Anica.

— Szép vagy.

Anica nem fedkezett meg a figyelmeztetésről. Előre szegezte az állát, felemelte a fejét, ha nevetett. Vidám teremtés volt, könnyen és sokat nevetett. És ezentúl az utcán is igyekezett mindig magasra emelt fejjel járni, mintha mindig nevetni készülne...

Az aratás szerencsésen egybeesett a selyemhernyók alvási idejével. Anica telehordta eperfalevéllel a szobát, és mire az éhesen ébredt selyemhernyók felfalták a nagy halom bekészített eperfalevelet, Gallai Istvánék hazatértek az aratásról, Gallai István és Anica újra együtt jártak a becsei országotat szegélyező eperfákhoz, Rézi pedig visszaült a varrógépéhez.

Egy napon Faragó Károly jött át Rézihez. Siralmas ábrázattal megállt a varrógép mellett és azt kérdezte:

— Mi most mit csináljunk?

Rézi semmit sem értett, csodálkozva nézte a szerencsétlen Faragó Károlyt és megkérdezte tőle:

— Részeg vagy?

— Anica meg István... — nyögte keservesen Faragó Károly.

— Úgy látszik, hogy jóban vannak...

— Mi az, hogy jóban vannak? — kérdezte Rézi falfehéren.

— Látták őket a hereföldön hemperegni — mondta Faragó Károly és majdnem elsírta magát. — Az egész utca tudja már.

Rézi a varrógépbe kapaszkodott, lábával ernyedten nyomkodta a gép pedálját, a tú belefűrödött néhányszor a félig kész vászoningbe.

— Mit csináljunk? — kérdezte Faragó Károly.

— Nem tudom — mondta Rézi. — A te feleségedről van szó. Csinálj vele, amit akarsz.

— Mit csináljak vele? — kérdezte Faragó Károly.

— Csinálj vele, amit akarsz — mondta Rézi a varrógép támláját szorongatva. — Menj haza és csinálj, amit akarsz. Menj innen a fenébe.

Faragó Károly meggörnyedve kiment az utcára. Álldogált egy ideig a poros járdán, aztán átvágott az utca másik oldalára, és bement Szenici Bálint kocsmájába. Nyáron napközben a kocsmá üres volt, a Jan-

kófalviak munka után szaladgáltak, vagy a földeken dolgoztak nap-számban és csak este töltötték meg a Szenci kocsmát. Most is csak Szenci és felesége voltak bent. Szenci unalmában biliárdozott a kocsmavégében, az asszony a pultra könyökölve várta a vendégeket.

Faragó Károly a pulthoz ment és siralmas arccal azt mondta Szencinének:

— Anica jóban van Rojtos Gallaival.

— Hallottam már — mondta együttérzően Szenciné és a fejét csóválta. — Éppen a Rojtos Gallaival...

— Mit csináljak? — Kérdezte Faragó Károly.

— Nem tudom — mondta tanácstalanul Szenciné. — Én sohasem mertem megcsalni a férjemet, pedig régóta kocsmárosok vagyunk, és mindenféle ember megfordult már a kocsmában. — Tanácstalanul, sajnálkozva nézett Faragó Károlyra, aztán odakiáltott a férjének: — Bálint, te mit tennél velem, ha megcsálnálak?

Szenci Bálint lustán feléjük fordult, testes, nagybajuszú, fekete ember volt, elgondolkozva megsimogatta a bajuszát.

— A dugóhúzó hegyével megpiszkálnám néhányszor az arcodat — mondta.

— Képes volnál elcsúfítani? — kérdezte felháborodva Szenciné.

— Csak egy kicsit — mondta álmos hangon Szenci Bálint. — De előbb megvernélek vizes kötéllel.

— Megtenné — mondta Szenciné Faragó Károlynak. — Megtenné ez a disznó. Hol van most Anica?

— Az eperfalevelet szedi Rojtos Gallaival. Vagy megint a herében henteregnek.

— Menj haza és áztass be kötelet — javasolta Szenciné.

De Faragó Károly nem volt verekedős természetű ember. Csendesen visszament a kancsal Martinec Gergelyhez, hajtotta neki a disznókat a piacokra, és ha hazajött is, nem szólt semmit a feleségének. Rézi sem szólt Gallai Istvánnak, összeszorított fogakkal taposta a varrógép pedálját, és esténként ritkábban énekelt. Anica és Gallai István hordták az eperfalevelet, amíg a selyemhernyók ismét elaludtak, hogy még falánkabban ébredjenek majd és elkezdjék szőni a selyemszálakat.

Meleg, poros nyári napok voltak, a földeken megérett a görög-dinnye, a parasztok hatalmas görögdinnyéket hoztak be a faluba, a piactéren zöldelltek a dinnyerakások, és az élelmesebb kereskedők is dinnyét árultak boltjaikban.

Rézi egy reggel elment a tuki dombra Mindzsa mama boltjába görögdinnyét vásárolni. Mindzsa mama rengeteg dinnyét felhalmozott a boltjában, olcsón árulta, az asszonyok Jankófalváról is hozzá jártak vásárolni. Rézi vagy tíz asszonyt talált a boltban, Anica is köztük volt. Az asszonyok a görögdinnyéket kopogtatták, jókedvűen fecsegték, Anica minduntalan felnevetett és ilyenkor magasra kapta a fejét. Rézi a háta mögött állt meg, Anica nem vette észre, előreszegezett állal nevetett és fatalpú papucsával vidáman kopogtatta a bolt padlóját.

Rézi hirtelen megragadta Anica haját, hátrarántotta, megperdítette Anicát és ököllel az arcába vágott. Rézi gyerekkorában sokat verekedett, a kopaszra nyírt Zöld utcai fiúktól tanult verekedni, azok tanították arra, hogy mindjárt ököllel üssön orra, mert az a legfájdalmasabb. Rézi még kétszer Anica arcába vágott, Anica orrából vér bugygyant, valaki az asszonyok közül idegesen elnevette magát. Rézi akkor felkapta a dinnyelékeltő kést. Az asszonyok sikoltozva rohantak ki a boltból, Anica tágranyílt szemekkel hátrált, ráesett a dinnyerakásra, a hatalmas görögdinnyék szétgurultak és kifordították piros belüket.

— Nem, nem, nem — suttogta Anica halálra rémülten. Rézi föléje hajolt a késsel.

Mindzsa mama hátulról átölelte Rézit, leszorította a kezét és rákiáltott Anicára:

— Kifelé!

Anica bukácsolva rohant ki a boltból, Rézi próbált kiszabadulni Mindzsa mama vastag karjaiból, de a kövér zsidóasszony erősen tartotta.

— Megölöm — mondta Rézi. — Megölöm azt a cafkát.

— Nyughass — lihegte Mindzsa a fülébe. — Megörültél?

— Engedjen el — mondta Rézi. — Úgyis megölöm azt a kis cafkát.

— Hagyd békében — csillapította Mindzsa mama. — Legalább a gyerek miatt.

— Milyen gyerek miatt?

— Másállapotos — mondta Mindzsa mama. — Láttam a szemérol.

Rézi egész testében remegni kezdett, egyszerre nagyon gyönge lett.

— Szentséges isten — mondta. — A torkát fogom elvágni.

— Nem biztos, hogy Istvántól — mondta Mindzsa mama. — Fialtal férje van.

— Meg kell ölnöm — mondta Rézi rekedt hangon. — A torkát fogom elvágni.

— Ne csinálj bajt magadnak — duruzsolt a fülébe Mindzsa mama. — Férjed van, két gyereked, gondold rájuk.

— Elveszi az uramat az a cafka.

— Nem veszi el. Éppen eléggé ráijesztettél — mondta Mindzsa mama. Erősen szorította Rézit, átölelve tartotta, amíg az valamennyire megnyugodott.

— Most már elengedhet — mondta később Rézi. — Visszaadom a kést. És kifizetem a széthasadt görögdinnyéket.

— Nem fizetsz semmit — mondta Mindzsa mama. — Válassz ki egy szép dinnyét és vidd haza a gyerekeknek. Azt a kis cafkát meg hagyd a fenébe.

Rézi egy szép, nagy görögdinnyével tért haza, Gallai Istvánt otthon találta, a gangon ült és egy deszkadarabon dohányt vágott. Rézi vízbe tette a görögdinnyét, aztán ő is leült a férje mellé.

— Megvertem azt a kis cakát — mondta.

Gallai István felkapta a fejét és rámeredt Rézire.

— Miféle kis cakát?

— Anicát.

Gallai István nem szólt semmit, lehorgasztotta a fejét és folytatta a dohányvágást.

— Le akartam szűrni — mondta Rézi.

Gallai István lassan, vigyázva, nagyon vékony szálakat vágott a dohánylevelekből, fél szemét lehunyta, mintha puskával célozna.

— Agyonszúrtam volna, ha Mindzsa mama nem fogja le a kezem.

— Te megőrültél.

— Lehet — mondta Rézi halkán. Aztán megkérdezte férjétől: — Rózsamézét ígértél neki is?

— Csak neked ígértem — mondta Gallai István. — Neked és a gyerekeknek.

— Szép fiatalasszony az a kis caka. És én majdnem megöltem.

— Te fiatalabb vagy — mondta Gallai István. — Egyszer majd hozok neked rózsamézét, és ha eszel a rózsamézből, mindig fiatal maradsz.

— Hozzál rózsamézét — mondta Rézi. — A gyerekek nagyon várják.

— Hozok rózsamézét neked és a gyerekeknek. Hogy mindig fiatalok maradjatok.

— Szemüveget kellene vennem — mondta Rézi fáradtan. — Meggyöngültek a szemeim, nem látom már rendesen az öltéseket.

— Veszünk szemüveget — mondta Gallai István. — Szemüveggel is szép leszel és fiatal.

— Földig érő selyemruha nem kell.

— Nem kell földig érő selyemruha — mondta Gallai István. — Kell a halálnak földig érő selyemruha. Elegendem van a ronda selyemhernyókból.

— Rondák?

— Ahogy növekednek, egyre rondábbakká válnak. És csak zabálnak, zabálnak. Nagyon elegendem van a selyemhernyókból.